METSÄTALOUS

Kuorelliset havupuun rungot ovat erinomainen lisääntymisalusta elävää puustoa tuhoaville ytimennäverväjille, joita esiintyy koko maassa. **ERIKOISTUTKIJA RISTO JALKANEN**

Puun käyttö jatkui kovana viime vuonna

Metsä- ja energiateollisuus käyttivät viime vuonna puuta keskimääräistä enemmän. Huippuvuosiin jäi silti matkaa.

Luonnonvarakeskuksen mukaan puunkäyttö pysyi korkealla viime vuonna. Kaikkiaan jalostukseen ja energiakäyttöön ohjautui 73,4 miljoonaa kuutiota puuta.

Puun käyttö ei juuri muuttunut edellisvuodesta. Se oli silti 6 prosenttia enemmän kuin edeltäneellä viisivuotiskaudella keskimäärin. Vaikka suunta on ylös, metsäteollisuuden puunkäyttö ei ole vielä täysin toipunut viime vuosikymmenen lopun romahduksesta.

”Massa- ja paperiteollisuuden leikkaukset ovat vähentäneet teollisuuden käyttämän raakapuun määrää. Huippuvuosina 2006–2007 metsäteollisuudessa kului puuta yli 75 miljoonaa kuutiometriä eli 13 miljoonaa kuutiometriä enemmän kuin 2010-luvun alkupuolella keskimäärin”, tutkija **Esa Ylitalo** Luonnonvarakeskuksesta kertoo

Puun käyttö 1960–2014

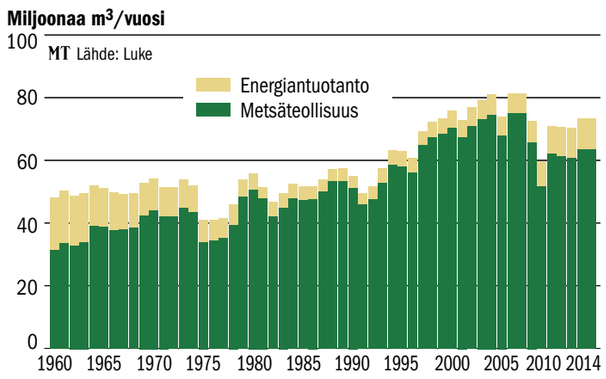

Viime vuonna metsäteollisuus tarvitsi 63,9 miljoonaa kuutiometriä puuta. Metsäteollisuus hankki puista 55 miljoonaa kuutiometriä kotimaasta. Lisäksi metsäteollisuus hyödynsi 9,2 miljoonaa kuutiometriä pääosin saha- ja vaneriteollisuudessa syntynyttä haketta ja purua.

Kotimaisen puun tarpeeseen vaikuttaa puun tuonti. Viime vuonna tuonnin osuus metsäteollisuuden puunkäytöstä jäi 9 miljoonaan kuutioon.

Puun tuonti on puolittunut huippuvuosista. Vuonna 2005 puuta tuotiin yli 20 miljoonaa kuutiota ja sen osuus metsäteollisuuden puunkäytöstä nousi lähes 30 prosenttiin.

Viime vuonna tuonti putosi 11 prosentilla. Kotimaisen puun käyttö kasvoi vastaavasti pari prosenttia.

Sellutehtaat ja sahat kärjessä

Eniten puuta kului selluteollisuudessa, 29,5 miljoonaa kuutiometriä. Sellutehtaiden puunkäyttöä vähensivät pitkiksi venyneet huoltoseisokit.

Sahateollisuus kulutti puuta seuraavaksi eniten, 23,6 miljoonaa kuutiometriä. Hyvä alkuvuosi kasvatti sahausta 4 prosenttia.

Mekaanisten massojen valmistus vei puuta 6,5 miljoonaa ja vanerin 2,8 miljoonaa kuutiometriä. Molemmilla toimialoilla puun käyttö pysyi lähes samana kuin edellisvuonna. Eniten eli lähes kolmasosan metsäteollisuuden käyttämästä puusta kulutti Kaakkois-Suomen metsäteollisuus.

Metsähakkeen käyttö väheni

Puupolttoaineita käytettiin viime vuonna 18,7 miljoonaa kiintokuutiometriä. Siitä 9,5 miljoonaa kuutiometriä oli energiantuotantoon ohjattua runkopuuta.

Pientalojen lämmitykseen käytettiin 5,4 miljoonaa kuutiota puuta. Lämpö- ja voimalaitokset polttivat 4,2 miljoonaa kuutiota runkopuusta valmistettua metsähaketta.

Metsähakkeen käyttö supistui 6 prosenttia. Haketta poltettiin 8,2 miljoonaa kuutiota, kun mukaan lasketaan pientalojen lämmitykseen käytetty metsähake. Metsäteollisuuden sivutuotepuun energiakäyttö lisääntyi 10,2 miljoonaan kuutioon.

JARMO PALOKALLIO

Kaarnakuoriaiset uhkaavat lumituhometsiä Lapissa

SIMO

Lumituhojen vaurioittamat metsät ovat vaarassa joutua ytimennävertäjien hampaisiin.

Vahingoittuneen puuston korjuulla on kiire, sillä kuoriaiset voivat aiheuttaa vakavia metsätuhoja.

Tykkylumituhot Lapissa olivat paikoin ennätyssuuret. Pahimmilla tuhoalueilla Lounais-Lapissa metsät ovat yhä kuin tykistötulen jäljiltä.

”Kuorelliset havupuun rungot ovat erinomainen lisääntymisalusta elävää puustoa tuhoaville ytimennäverväjille, joita esiintyy koko maassa”, Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija, dosentti **Risto Jalkanen** Rovaniemeltä kertoo.

”Nyt ei ole kyse mistään puutavaran lanssipaikoista, joissa tuhot jäävät paikallisiksi. Asiaan on syytä suhtautua erittäin vakavasti”, Jalkanen huomauttaa.

KARI LINDHOLM

Tykkylumen runtelemaa puutavaraa makaa Simon kunnan maastossa jopa 50–60 kuutiometriä hehtaarilla. Huomattavia lumituhoja löytyy tuhansien hehtaarien alueelta. Hävikin määrä varmistuu vasta, kun lumituhopuut ovat pinossa. Korjuu aloitetaan lähipäivinä, metsänomistaja Tomi Malinen (vas.) ja metsäneuvoja Ilkka Ronkainen kertovat

Lakia helppo rikkoa

Laki metsätuhojen torjunnasta eli ötökkälaki velvoittaa maanomistajat lumituhopuiden korjuuseen nopeasti.

Tästä voi aiheutua maastovaurioita erityisesti ojitetuilla turvemailla.

Metsälaki taas säätelee korjuun aiheuttamille maastovaurioille raja-arvot, joiden ylittäminen on rangaistavaa.

”Mikäli maastoon tulee liian suuria painaumia, siinä rikotaan metsälakia. Jos puutavara korjataan liian myöhään, silloin rikotaan ötökkälakia”, rahoitus- ja tarkastuspäällikkö **Tommi Lohi** Suomen metsäkeskuksesta kertoo.

”Pehmeille turvemaille on käytännössä mahdotonta mennä raskailla koneilla sulan maan aikana. Mielestäni tämä on ötökkälain tarkoittama ylivoimainen este”, Metsänhoitoyhdistys Länsi-Pohjan metsäneuvoja **Ilkka Ronkainen** arvioi.

Lohen mukaan lumituhojen korjuuseen olisi ollut syytä ryhtyä – sekä ötökkälain aikarajojen, että maastovaurioiden riskin vähentämiseksi – jo talvella, mikäli tuhot ovat olleet maanomistajan tiedossa.

”Nyt kannattaa korjata ensin kohteet, joissa kuutiomäärät ovat merkittäviä, ja hyönteistuhoriski vastaavasti korkea.”

Tuhopuiden korjuu kallista

Lumituhon aiheuttama puustopoistuma Simon kunnan alueella on keskimäärin 10–20 kuutiometriä hehtaarilla. Koneellisen puunkorjuun kannattavuuden alaraja on noin 30 kuutiometriä hehtaarilla.

”Hakkuun kannattavuutta ei pidä tuijottaa lainkaan, sillä vaurioituneet havupuut on tärkeää saada pois maastosta. Ajourilta saadaan yleensä lisäpuuta, joka kattaa kustannuksia”, Jalkanen sanoo.

”Kannattavuus kohenee, jos kasvatushakkuut toteutetaan samalla kertaa”, Ronkainen toteaa.

Kuivurin polttoainetta

Simolainen metsänomistaja ja luomuviljelijä **Tomi Malinen** aikoo ryhtyä tykkytuhojen puunkorjuuseen jo lähipäivinä. Rangat kuljetetaan metsästä mönkijällä ja maataloustraktorilla.

Viiden hehtaarin kuviolla lojuu lähes sata kuutiometriä korjattavaa, joten laki ei vielä velvoittaisi savottaan.

”Teen tuhopuista haketta, jonka käytän yrttikuivurin polttoaineeksi”, Malinen kertoo.

Nävertäjistä tappioita

Jalkasen mukaan ytimennävertäjien kannat ovat paikoin jo valmiiksi korkeat lämpimien kesien ja monena vuonna toistuneiden lumituhojen takia.

”Kuoriaiset kykenevät lentämään noin kolmen kilometrin päähän synnyinalueeltaan.”

Nävertäjät tuhoavat mäntyjen elävät latvukset, jolloin pituuskasvu taantuu ja käpysadot menetetään.

Siemenpuustoon iskiessään nävertäjät voivat pakottaa kohteen keinolliseen uudistamiseen, joka on huomattavasti kalliimpaa kuin luontainen uudistaminen. Taimikoissa tuhot näkyvät mutkaisuutena, ranganvaihtoina ja pysähtyneenä pituuskasvuna.

Maanomistaja on vastuussa naapureille aiheutetuista vahingoista, jos voidaan näyttää toteen, että hyönteistuhot johtuvat laiminlyönnistä lumituhopuiden korjaamisessa.

”Korvauslasku saattaa nousta helposti yli 1 000 euroon hehtaarille”, Jalkanen laskee.

KARI LINDHOLM

Ötökkälaki panee vauhtia korjuuseen

SIMO

Laki metsätuhojen torjunnasta eli ötökkälaki velvoittaa puutavaran omistajan tai maanomistajan korjaamaan metsässä olevan kuorellisen, tyviläpimitaltaan yli 10 senttimetrin vahvuisen mäntypuutavaran tai vahingoittuneen puuston siltä osin kuin sen määrä ylittää 20 kuutiometriä hehtaarilla.

Kuusipuutavara on korjattava metsästä 10 kuutiometrin ylittävältä osalta.

”Arviot maastossa olevasta puutavarasta on tehtävä tosiasiallisen määrän mukaan. Keinot korjuun laiminlyönteihin puuttumiseksi ovat kehotus tai velvoittava päätös tarvittavien toimenpiteiden suorittamiseksi”, rahoitus- ja tarkastuspäällikkö **Tommi Lohi** Suomen metsäkeskuksesta sanoo.

Lämpösummaan perustuvalla C-alueella, johon Lapin maakunta kuuluu, vaurioituneet männyt on korjattava ja kuljetettava pois 15. 7. mennessä. Kuuset pitää korjata 15.8. mennessä.

Ötökkälain seitsemännen pykälän mukaan korjuuta ei tarvitse tehdä ylivoimaisen esteen, erityisen poikkeuksellisten olosuhteiden tai kohtuuttoman taloudellisen tilanteen takia.

Velvoitteet on Lohen mukaan kirjattu ötökkälakiin. Maanomistajan on tarkkailtava metsän tilannetta etenkin silloin, kun tykkytuhojen riski on suuri.

Mikäli maanomistaja ei ikänsä tai asuinpaikkansa takia pääse maastokäynneille, hänen kannattaa ulkoistaa metsänsä tarkkailu vaikkapa metsäammattilaiselle.

KARI LINDHOLM

UPM edistää FSC-sertifiointia

UPM edistää FSC-metsäsertifiointia Suomessa. Yhtiö isännöi keskiviikkona FSC Suomen kanssa ympäristöjärjestöjen tukeman FSC:n pääjohtajan **Kim Carstensenin** vierailua.

UPM kertoi toimivansa aktiivisessa yhteistyössä sekä kansainvälisen FSC:n että FSC Suomen kanssa. Tavoitteena on edistää FSC-sertifioidun puun määrää tuotannossa. Samalla yhtiö tekee FSC-metsäsertifiointia tunnetuksi Suomessa.

UPM on FSC-sertifioinut omia metsiään Suomessa ja puuplantaasejaan Uruguayssa. UPM:n tavoite on, että yksityisten metsänomistajien olisi entistä helpompaa liittyä järjestelmään ja täyttää siihen liittyvät standardit ja kriteerit.

”Pyrimme muuttamaan ryhmäsertifioinnin pelisääntöjä ja vähentämään byrokratiaa”, sanoo UPM:n kansainvälisistä metsäasioista vastaava johtaja **Timo Lehesvirta**.

”Osallistuimme nykyisen metsästandardin laatimiseen muutama vuosi sitten, koska halusimme parantaa sen soveltuvuutta Suomen olosuhteisiin, ja sitä työtä tässä nyt jatketaan”, Lehesvirta kuvailee.

”FSC on toistaiseksi näkynyt Suomessa varsin vähän. On tärkeää, että myös Suomesta saadaan FSC-sertifioituja tuotteita vastamaan kasvavaa kysyntää”, Carstensen sanoo.

”Kuluttajat maailmalla tietävät Suomen metsätaloudesta kovin vähän. Menestyäkseen kilpailluilla markkinoilla suomalaisen metsäalan on viestittävä vastuullisuudesta uskottavasti”, täydentää FSC Suomen pääsihteeri **Anniina Kostilainen**.

Carstensen tutustui UPM:n metsänhoitoon Janakkalassa. Metsävierailulle osallistui myös FSC Suomen hallituksen jäseniä sekä ympäristöjärjestöjen edustajia.

JARMO PALOKALLIO

Seppo Vuokolle Vuoden metsäteko

Kasvitieteilijä ja luontotoimittaja **Seppo Vuokko** palkittiin torstaina Vuoden metsäteko -palkinnolla elämäntyöstään luonnon ja metsien parissa. Vuokko on merkittävällä tavalla rakentanut siltaa metsäalan ja luonnonsuojelun välille, Metsänhoitajaliitto ja Nordea perustelevat valintaa.

Metsänhoitajaliitto ja Nordea ovat vuodesta 1995 lähtien palkinneet Vuoden metsäteko -palkinnolla ennakkoluulottoman ja näkyvän teon, joka edistää metsätaloutta tai yleistä tietämystä Suomen metsistä.

”Seppo Vuokko on innostava kouluttaja, joka on saanut sekä metsäammattilaiset että ympäristöihmiset näkemään metsän monimuotoisuuskysymyksiä uudessa valossa”, Metsänhoitajaliiton toiminnanjohtaja **Tapio Hankala** sanoo tiedotteessa.

Seppo Vuokko on Maaseudun Tulevaisuuden kolumnisti.

Filosofian maisteri Vuokolle luonnon monimuotoisuus ja eläinten sekä kasvien vuorovaikutus ovat rakkaita aiheita. Ohjeeksi metsänhoitajille ja muillekin ammattilaisille hän sanoo: Antaa kaikkien kukkien kukkia. Vuokon kolumneja on julkaistu MT:ssä jo kymmenen vuotta.

Hän oli mukana Yleisradion luontoillassa kasviasiantuntijana kolmenkymmenen vuoden ajan. Hän on toiminut myös Suomen luonnon toimittajana.

JUHA KAIHLANEN

LYHYESTI

Sertifioinnin arvioinnit alkoivat

Alueellisten PEFC-ryhmäsertifikaattien määräaikaisarvioinnit alkoivat tällä viikolla Pohjois-Savossa. Ensimmäisenä tarkastetaan metsänhoitoyhdistyksistä Savotan ja Pohjois-Savon toimintaa.

Suomessa tarkastuksen tekevät Det Norske Veritas GL ja Inspecta. Pohjois-Savon jälkeen vuorossa ovat Etelä-Savo, Kaakkois-Suomi ja Keski-Suomi. Arvioinnit jatkuvat läpi kesän ja päättyvät lokakuun viimeisellä viikolla Kainuuseen.

Alueellisten PEFC-ryhmäsertifikaattien haltijana on Kestävän metsätalouden yhdistys.

UPM:lla ja Metsähallituksella on omia metsiä koskevat PEFC-sertifikaatit. Metsäyhtiöt ja Otso tarjoavat lisäksi palvelusopimuksissa sertifiointia.